

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder för att garantera en trygg naturgasförsörjning

(2002/C 331 E/41)

(Text av betydelse för EES)

KOM(2002) 488 slutlig — 2002/0220(COD)

(Framlagt av kommissionen den 11 september 2002)

MOTIVERING**1. Bakgrund****1.1 Fullbordande av den inre marknaden för gas**

EU:s arbete för att upprätta en inre marknad för gas och el går stadigt framåt. Man håller på att skapa den största och mest öppna integrerade regionala el- och gasmarknaden i världen. Som framgår av grönboken "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning" (KOM(2000) 769) kommer denna marknadsintegration att bidra till försörjningstryggheten, dock under förutsättning att marknaderna verkligen är integrerade. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona den 15–16 mars 2002 betonade man därför betydelsen av kraftfulla och integrerade energinät som fungerar som en ryggrad åt den inre marknaden och är en nödvändig förutsättning för att koppla samman EU:s ekonomier.

Öppna marknader tillsammans med tillräcklig fysisk infrastruktur är emellertid inte i sig någon garanti för en likvid marknad som är baserad på en trygg gasförsörjning från både inhemska och externa källor. Det är därför viktigt att de aktuella genomgripande marknadsförändringarna och övergången till en helt öppen inre energimarknad kompletteras med klara och otvetydiga nya handlingsprogram där den allmänna ramen definieras och där de olika marknadsaktörerna ges klara roller och ansvarsområden med tanke på försörjningstryggheten under de nya marknadsförhållandena.

För att den inre marknaden skall kunna fungera väl utan avbrott är det också viktigt att vidta lämpliga åtgärder för hantering av försörjningskriser.

1.2 Ökad betydelse för gasen och förväntat ökat importberoende

Naturgasen blir en allt viktigare energikälla i EU:s bränslemix. Under år 2000 utgjorde naturgasen omkring 24 % av EU:s sammanlagda primära energiförsörjning, jämfört med 16 % 1985 och mindre än 2 % 1960. Trenden fortsätter uppåt, även under perioder med låg ekonomisk tillväxt. Gasförbrukningen i Västeuropa ökade med 2,5 % under 2001, främst som en följd av en kraftig ökning av antalet hushållskonsumenter och av kraftverkens gasförbrukning.

Naturgasen håller sin ställning som det mest använda bränslet för elproduktion inom EU. Sedan 1995 har 50–60 % av nyinvesteringarna inom kraftproduktionen varje år utgjorts av investeringar i gaseldad kraftproduktion. Den mest anmärkningsvärda utvecklingen under de senaste tio åren är den ökade användningen av kombinerade gasturbinkraftverk. De bakomliggande faktorerna är en ändrad EU-hållning gentemot gaseldad kraftproduktion i början av 1990-talet, tekniska framsteg, relativt konkurrenskraftiga gaspriser och miljöhänsyn.

Efterfrågan på gas och el inom EU förväntas öka kraftigt under de närmaste 20 åren. Den förväntas öka med mer än 40 % för både gas och el före 2020, och det är realistiskt att tänka sig att gas kommer att få en marknadsandel på cirka 30 % av EU:s energiförsörjning. Efterfrågan ökar mest inom kraftproduktionen. Två tredjedelar av efterfrågeökningen förväntas komma från gaseldad kraftproduktion och kraftvärme. Kraftproduktionens ökade gasberoende ger upphov till ett antal frågor med tanke på det växande beroendeförhållandet mellan de två sektorerna, främst med hänsyn till försörjningstryggheten.

Situationen för Europa är emellertid relativt gynnsam med stora egna gastillgångar och 70–80 % av världens gasreserver inom ekonomiskt räckhåll från den egna marknaden. När EU:s gasdirektiv genomförs senare i år kommer Norge att integreras helt med den inre gasmarknaden. Den totala gasproduktionen inom EU/EES förväntas öka under de närmaste tio åren tack vare potentialen hos bekräftade och nyupptäckta gasreserver. Den inre EU/EES-marknadens importberoende förväntas uppgå till 25–30 % år 2010. Motsvarande siffra för en utvidgad inre marknad, där även de tio kandidatländerna i Central- och Östeuropa ingår, uppskattas till 35–40 %.

Ytterligare EU/EES-reserver kan ha börjats användas före 2010 vilket kan bidra till att upprätthålla produktionsnivåerna och därmed skjuta upp en större ökning av importberoendet. Med tanke på den förväntade snabba efterfrågeökningen tillsammans med den inhemska gasproduktionens gradvisa minskning i framtiden, förväntas EU/EES i ett långsiktigt perspektiv bli alltmer beroende av importerad gas. Mot bakgrund av Eurogas och kommissionens aktuella efterfrågeprognos och OGP:s (International Association of Oil and Gas Producers) produktionsprognos för EU och Norge skulle importberoendet för EU15/EES kunna uppgå till nära 60 % år 2020. För EU25/EES skulle siffran emellertid kunna bli lägre om man tar hänsyn till utveckling av outnyttjade resurser, bland annat "oupptäckt potential", och om man förutsätter gynnsamma ekonomiska förhållanden.

Å andra sidan skulle EU:s eget importberoende (om man inte räknar med Norge) bli betydligt större, eventuellt så mycket som tre fjärdedelar för EU15 år 2020.

Importberoendet varierar kraftigt mellan medlemsstaterna. Några medlemsstater är redan helt beroende av importerad gas och andra kommer snart att vara det till nära 100 %.

Med tanke på detta är det naturligt att försörjningstryggheten och Europas fortsatta möjligheter att få fram tillräckliga gasresurser har blivit en prioriterad fråga. En trygg och kontinuerlig försörjning är särskilt viktig för kraftproduktionssektorn. Kostnaderna vid ett försörjningsavbrott kan bli mycket höga i ett modernt samhälle, vilket bland annat demonstrerades i samband med krisen i Kalifornien i januari 2001. Samhällets kostnader för strömavbrotten har uppskattats till 42 miljarder dollar, eller cirka 3,4 % av Kaliforniens BNP.

En kontinuerlig tillgång till gas är också viktig för andra konsumentkategorier, framförallt små konsumenter som inte har möjlighet att använda andra bränslen, till skillnad från många stora industriella konsumenter som kan avbryta gasförbrukningen och gå över till att använda reservlager av olja.

I Grönboken "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning" (KOM(2000) 769) föreslås det därför att EU för att utvidga och förnya strategin för bränslelager "skulle kunna överväga möjligheten att utvidga oljelagerssystemet till naturgas. Unionen måste skydda sig mot en orimlig sårbarhet till följd av ett alltför stort externt beroende".

I sitt meddelande "Gasförsörjningen i EU" (KOM(1999) 571 slutlig) sade kommissionen att man skulle rapportera regelbundet till rådet och Europaparlamentet om frågor som har att göra med EU:s försörjningstrygghet. Vid behov skall kommissionen "lägga fram förslag för att öka tryggheten i EU:s gasförsörjning och ytterligare utveckla den gemensamma ramen för EU:s gasförsörjning".

1.3 Den inre marknaden för naturgas i EU och försörjningstryggheten

Att fullborda den inre marknaden för naturgas i Europeiska unionen och att garantera en trygg gasförsörjning är två mål som är förenliga med varandra. Det är uppenbart att en tillräcklig försörjningstrygghet från diversifierade källor är en förutsättning för en väl fungerande inre gasmarknad. Åtgärder för en trygg gasförsörjning under de nya marknadsförhållandena är därför en viktig del av fullbordandet av den inre marknaden för gas i EU.

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/30/EG av den 22 juni 1998 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas ⁽¹⁾ har i hög grad bidragit till upprättandet av en inre gasmarknad. I direktivet slås det redan fast att försörjningstryggheten är viktig för den inre marknaden. Medlemsstaterna ges därför möjlighet att ålägga företag att tillhandahålla allmännyttiga tjänster för att säkra gasförsörjningstryggheten.

Ett ökat beroende mellan medlemsstaterna när det gäller försörjningstryggheten är oundvikligt i samband med att man skapar och utvecklar en inre marknad för naturgas. Detta innebär att avsaknad av lämpliga åtgärder i en medlemsstat kan ge allvarliga konsekvenser för den inre marknaden i hela EU. Det är därför nödvändigt att få till stånd en minimiharmonisering när det gäller de olika medlemsstaternas politik för gasförsörjning för att undvika snedvridningar på marknaden och säkerställa en väl fungerande marknad för gas med lika konkurrensvillkor.

Likviditet är en nödvändig ingrediens i en väl fungerande inre gasmarknad i EU. Bland annat bör åtgärder för att förbättra likviditeten (t.ex. spotmarknader, incitament till gasförsörjning från nya inhemska och externa källor samt icke-diskriminerande tillståndsförfaranden för att bygga lagringsplatser och anläggningar för LNG) tas i beaktande i politiken för försörjningstrygghet på en konkurrensutsatt marknad.

2. En europeisk gasmarknad i förändring – klara bestämmelser om försörjningstryggheten är viktiga som en integrerad del av den inre marknaden

Gasindustrin inom EU har framgångsrikt säkerställt gasförsörjningen på en ständigt växande marknad under de senaste 40 åren. Gasmarknaden i EU håller emellertid på att genomgå snabba förändringar och de traditionella marknadsaktörernas roll förändras också.

Hittills har det varit relativt enkelt att planera och utveckla gasnäten för att uppfylla målen för gasförsörjningen (som ofta fastställs av gasindustrin själv), eftersom de största leverantörerna har haft kontroll över infrastruktur, utbud och efterfrågan, information och andra element som krävs för att kunna genomföra en sådan planering. Direkta statliga interventioner har inte heller varit nödvändiga eftersom de nationella gasbolag som har ansvarat för försörjningen i många fall har varit helt eller delvis offentligt ägda. Fram till nu har därför bara ett fåtal medlemsstater varit direkt inblandade i utarbetandet av en politik för naturgasförsörjning.

På den nya avreglerade gasmarknaden är det emellertid inte säkert att en enda aktör kommer att ha det samlade ansvaret för den nationella försörjningen på kort och längre sikt på grund av omstrukturering av industrin, integration av nationella marknader, nya aktörer och större konkurrens. En trygg gasförsörjning är en nödvändig del av den inre gasmarknaden, och strategier och förfaranden för att säkerställa försörjningstryggheten bör granskas och formaliseras i detta nya sammanhang med ändrade förutsättningar. På en konkurrensutsatt marknad är det inte säkert att gasleverantörerna prioriterar försörjningstryggheten i sina strategier. Gasbolagens främsta mål och roll är att bli konkurrenskraftiga. Ansvaret för att organisera försörjningstryggheten kan därför inte lämnas helt åt industrin, utan medlemsstaterna är skyldiga att se till att alla marknadsaktörer vidtar ett minimum av åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten. Sådana åtgärder kan dessutom vara kostsamma och det är tänkbart att vissa aktörer försummar dem för att minska kostnaderna om det saknas överenskomna miniminormer.

En viktig förutsättning för en marknadsöppning är därför att medlemsstaterna antar åtgärder som innebär att industrin måste uppfylla vissa miniminormer. Den inre marknaden innebär inte endast valfrihet för konsumenterna utan även garantier för en hög nivå av allmännyttiga tjänster, varav försörjningstryggheten är den viktigaste. I det nuvarande gasdirektivet (98/30/EG) ges medlemsstaterna därför rätt att betrakta försörjningstrygghet som en allmännyttig tjänst. Bestämmelser på detta område är inte en följd av den inre marknaden utan en central del av den. Utan en gemensam ram för harmoniserade miniminormer för skyldigheter vad gäller försörjningstryggheten föreligger det en direkt risk för störningar på marknaden.

⁽¹⁾ EGT L 204, 21.7.1998, s. 1.

De två målen försörjningstrygghet och konkurrens är förenliga med varandra, och gastillgången kan säkras på den inre gasmarknaden genom lämplig planering från bolagens och de ansvariga myndigheternas sida. I samband med övergången till en ny marknadsordning är det naturligtvis särskilt viktigt att klart definiera de nya reglerna och säkerställa en fortsatt hög operativ nivå på försörjningstryggheten.

I artikel 24 i direktiv 98/30/EG om gemensamma bestämmelser för den inre marknaden för naturgas fastställs det att medlemsstaterna får vidta nödvändiga skyddsåtgärder vid en plötslig försörjningskris på energimarknaden. Åtgärderna skall emellertid vara sådana att de minimerar konkurrenssnedvridningarna och störningarna på den inre marknaden. De skall anmälas till övriga medlemsstater och kommissionen som kan besluta att den berörda medlemsstaten skall ändra eller upphöra med åtgärderna om de stör konkurrensen eller handeln på ett sätt som inte ligger i det gemensamma intresset. Åtgärderna måste kompletteras genom att man fastställer en lägsta nivå för åtgärder i varje medlemsstat vilka måste vara förenliga med den inre marknads behov.

Det finns därför ett tydligt behov av att fastställa och komma överens om sådana krisåtgärder i förväg, för att undvika att de olika medlemsstaterna tar fram åtgärder om och när en plötslig kris uppstår.

Den europeiska gasindustrin, med både GTE (gruppen av systemansvariga) och Eurogas, har betonat vikten av en klar definition av roller och ansvarsområden för de enskilda marknadsaktörerna med hänsyn till försörjningstryggheten ⁽¹⁾. På en marknad i snabb förändring är det extremt viktigt att undvika oklarheter kring ansvaret för försörjningstryggheten. En otydlig ansvarsfördelning ökar i sig risken för en försörjningskris.

Inom den nya ramen av rättsliga och andra bestämmelser för den inre marknaden är det i första hand medlemsstaterna som skall se till att fastställa sådana tydliga roller och ansvarsområden.

Det operativa ansvaret måste ligga hos gasindustrin, men medlemsstaterna och gemenskapen har en viktig roll för att samordna och stödja deras uppgift. Medlemsstaterna roll är att se till att marknaden fungerar effektivt och ge de rätta signalerna för att hjälpa aktörerna att tolka och hantera förändringar och samtidigt bibehålla en lämplig försörjningstrygghetsnivå. Gemenskapens roll kommer att vara att övervaka genomförandet av de nya försörjningstrygghetsåtgärderna för och se till att de är förenliga med kraven på en väl fungerande inre marknad.

Vid det femte mötet i februari 2002 inom forumet för europeiska tillsynsmyndigheter på gasområdet (kommissionen, nationella tillsynsmyndigheter, medlemsstaterna och alla gasmarknadens berörda intressenter) kom man fram till ett antal rekommendationer om "riktlinjer för goda metoder" för tredjepartstillsäkrande. Riktlinjerna innehåller några element som utgångspunkt för att klargöra rollerna och ansvarsområdena för de viktigaste parterna inom gastransporten, bland annat nätoperatörerna och nätanvändarna. Vidare kom man överens om följande ⁽²⁾:

"Med tanke på de nya förutsättningarna vad gäller reglering och marknadsförhållanden på den inre gasmarknaden, som innebär flera marknadsaktörer och bolagisering av integrerade gasföretag, kan man inte längre räkna med att en enda aktör skall ansvara för försörjningstryggheten.

Ansvaret för försörjningstryggheten och infrastrukturplaneringen måste därför fördelas på ett nytt sätt mellan de offentliga myndigheterna och de olika marknadsaktörerna, däribland transportörer och nätoperatörer. De olika aktörerna måste tilldelas otvetydiga skyldigheter som är lämpliga för deras roll.

Medlemsstaternas uppgift är i detta sammanhang att definiera normer för försörjningstrygghetens omfattning inom ramen för en offentlig strategi. Därefter kan man låta marknaden och industrin utveckla de mest effektiva lösningarna för att uppnå de fastställda normerna."

⁽¹⁾ GTE bl.a. i "GTE Position Paper", 15 juni 2001. Eurogas bl.a. i "Response of Eurogas to the DG TREN Strategy Paper", 19 mars 2001.

⁽²⁾ "Conclusions of the 5th meeting of the European Gas Regulatory Forum, Madrid, 7–8 February 2002".

En trygg gasförsörjning är emellertid inte endast en fråga om att balansera utbud och efterfrågan på en konkurrensutsatt marknad varje dag. Det finns också en långsiktig strategisk aspekt.

Med tanke på detta och med tanke på övergången till en fullt fungerande och integrerad inre gasmarknad bör medlemsstaterna därför, med hänsyn till den egna gasmarknadens särdrag och strukturer, granska sin försörjningstrygghetspolitik och se till att den anpassas till de nya marknadsförhållandena. De bör också se till att politiken innehåller tydliga definitioner av roller, operativt ansvar, säkerhetskriterier och krisförfaranden för alla aktörer inom gassektorn i den nya rättsliga ramen. Detta är också viktigt för att undvika att olika inställningar till försörjningstrygghet blir ett marknadshinder och ett hinder för handel över gränserna vilket inverkar negativt på fullbordandet av en väl fungerande inre marknad för gas. Det är emellertid också viktigt att se till att de nya ramarna och förfarandena genomförs på ett sätt som inte skapar några större svårigheter för företag med små marknadsandelar eller nya marknadsaktörer.

3. Vikten av lagring

Gasproduktion och långväga transport är kapitalintensiva verksamheter. Eftersom energidensiteten i gas är mycket lägre än i till exempel olja blir gastransporten betydligt dyrare per energienhet, och utgör en stor del av det slutpris som betalas av konsumenten. I praktiken är det därför vanligt med hög utnyttjandegrad och ett relativt konstant flöde för produktion från avlägsna fält och långväga gasledningar. Eftersom efterfrågan på gas fluktuerar kraftigt under året är skillnaderna mellan utbuds- och efterfrågeprofilerna emellertid stora.

För bästa möjliga resultat används därför gaslagringsanläggningar (antingen i uttömda fält under marken, grundvattentäkter, saltgruvor eller markanläggningar för LNG för toppbelastningsutjämning), som helst ligger nära den plats där efterfrågan finns, för att jämna ut den oundvikliga obalansen mellan utbud och efterfrågan, och därmed minska enhetskostnaden. Om det inte hade funnits några gasförråd hade man varit tvungen att utforma både produktions- och transportkapaciteten efter efterfrågetopparna vilket skulle innebära en betydande överkapacitet under större delen av tiden.

Underjordiska lagringsanläggningar är därför av största vikt för EU:s gasförsörjning både under vanliga driftförhållanden och i krissituationer, och det finns ekonomiska och strategiska skäl till att gasförråd bör förläggas nära marknaden. I den mån det är geologiskt och ekonomiskt möjligt försöker gasbolagen därför sprida lagringsanläggningarna så mycket som möjligt och förlägga dem nära de områden där förbrukningen är störst, dvs. inte alltför långt ifrån tätorterna.

De underjordiska lagringsanläggningarna fyller därför flera funktioner bl.a.

- som strategiska reserver för försörjningen vid ett avbrott (särskilt i medlemsstater som är starkt beroende av gasimport från länder utanför EU),
- för säsongsmässig belastningsutjämning för att balansera toppar (dvs. att gas pumpas in i lagringsanläggningarna under våren och sommaren och tas ut under perioden oktober/november–februari/mars),
- för daglig utjämning,
- för gasprisarbitrage, dvs. kommersiell optimering av gasprisvariationer, bland annat kring tidpunkter för omräkning av gaspriserna (t.ex. i början av varje kvartal) och mer allmänt som ett affärsinstrument på en avreglerad marknad (framförallt i Förenade kungariket); eftersom gaspriserna på den avreglerade marknaden förväntas återspegla utbud och efterfrågan i högre grad kan man räkna med nya mönster för prisvariationer och volatilitet; det är då sannolikt att man kommer att använda lagrad gas när priserna är höga för att begränsa fluktuationerna,

- för övergripande systemoptimering, bland annat för att underlätta swap-affärer,
- som överföringsstöd, bland annat för att mildra lokala kapacitetsbegränsningar eller trösklar för kritiskt tryck.

Kraven på lagring och marknadsaktörernas villighet att ta på sig kostnaderna för den kan ändra sig på kort sikt, men man räknar med att tillgången till lagringsanläggningar kommer att bli allt viktigare över tiden på grund av den växande efterfrågan och det allt större importberoendet. Detta innebär att det behövs ytterligare lager för att trygga försörjningen. Det kommer också att behövas ytterligare lager för att jämna ut belastningen och för att kompensera för det växande importberoendet och den inhemska produktionens relativt minskande flexibilitet.

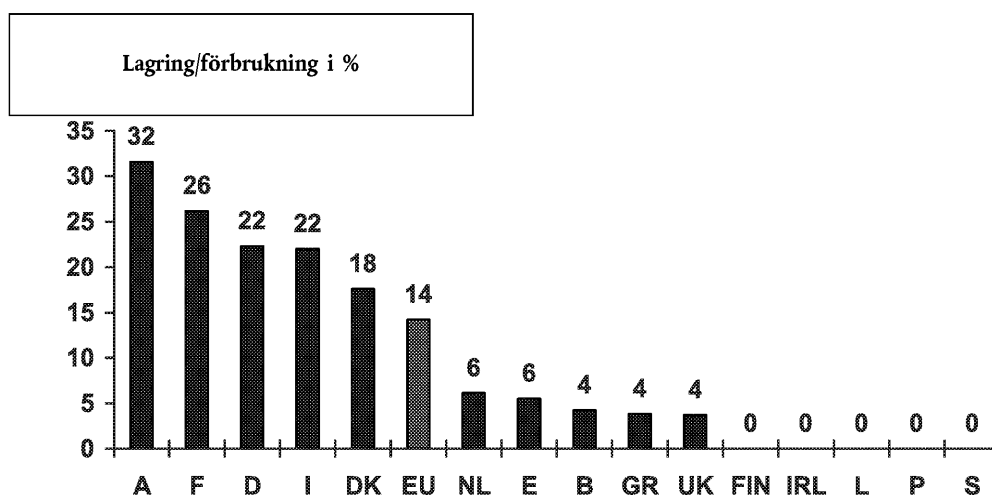
Tillgången till lager och liknande alternativa flexibilitetsmekanismer som en integrerad del av det övergripande gasförsörjningssystemet är centralt för att systemet skall fungera effektivt. Tredjepartstillträde till lager är därför av största vikt både för en fungerande inre marknad och för försörjningstryggheten. Mot bakgrund av erfarenheter från andra delar av världen kan det dessutom förväntas att utvecklingen på den inre marknaden kommer att leda till nya kommersiella öppningar för lagringsföretagen. Det är därför viktigt att EU är redo för den utmaning som detta innebär när det gäller att säkerställa en tillräcklig utveckling av och tillgång till lagringsanläggningar.

EU bör därför också ge hög prioritet åt stöd till att utveckla gaslagringsanläggningar inom programmet TEN-energi.

En fullt fungerande och likvid inre gasmarknad där spotmarknader gradvis växer fram kommer att bidra till försörjningstryggheten. Säkerhetssystem och krav på nationella gasförråd bör vara förenliga med utvecklingen av en konkurrensutsatt inre gasmarknad, och fungera som stöd istället för hinder. I detta sammanhang är det särskilt viktigt med tillgång till lagringsanläggningar.

Skillnader mellan lagringskraven i medlemsstaterna

Nedanstående bild visar lagringsvolymen i procent av årlig gasförbrukning.

Bilden visar tydligt de varierande andelarna underjordiska lager i de olika medlemsstaterna. Det framgår också att en del medlemsstater helt saknar lager. I genomsnitt motsvarar EU:s lagrade kapacitet omkring 50 dagars gasförbrukning (eller 14 % av den totala förbrukningen). Österrike har lager som motsvarar 115 dagars genomsnittlig gasförbrukning, Frankrike 95, Tyskland och Italien cirka 80 och Danmark cirka 65. Förenade kungariket, Grekland, Belgien, Spanien och Nederländerna har lager som motsvarar 10–20 dagars genomsnittlig gasförbrukning och återstående medlemsstater har inga lager alls. Vissa medlemsstater har mycket få, eller saknar helt, lämpliga geologiska områden för att bygga nya underjordiska gaslagringsanläggningar. De är därför beroende av lagrings- eller reservtjänster från andra medlemsstater. Normalt sett är den bästa lösningen för att täcka ett behov i ett visst område inte att använda lager som ligger långt därifrån, men det kan bli nödvändigt. Eftersom det är önskvärt att stärka både solidariteten inom EU och samarbetet med externa leverantörer, kan det finnas anledning att ytterligare analysera vissa projekt av gemensamt intresse som rör utveckling av lager i EU.

4. Betydelsen av långsiktiga kontrakt och likvida gasmarknader

Långsiktiga "take or pay"-kontrakt har haft stor betydelse för uppbyggnaden och utvecklingen av den europeiska gasmarknaden. Bland annat har man stöttat investeringar inom gasförsörjning genom långsiktiga kontrakt med de europeiska gasbolagen.

Långsiktiga kontrakt ger en viktig stabilitet åt externa leverantörer och gör det lättare för dem att genomdriva storskaliga kapitalintensiva gasförsörjningsprojekt. Vidare kan de underlätta diversifiering av EU:s gasförsörjning på medellång sikt och bidrar till att nya gasresurser når marknaden, vilket i sin tur bidrar till större konkurrens bland leverantörerna.

Kommissionen anser att de villkor som har etablerats genom den inre energimarknaden kommer att garantera den fortsatta existensen av sådana kontrakt, vilka stödjer försörjningstryggheten på den inre gasmarknaden på ett lämpligt sätt. Det står helt klart att EU:s gasföretag även fortsättningsvis kommer att låta sådana kontrakt ingå i sin samlade kontraktportfölj för att bemöta efterfrågan på en konkurrensutsatt marknad.

Med tanke på hur viktig dessa kontrakt är för försörjningstryggheten på gasmarknaden (det kommer troligen att krävas sådana kontrakt för att finansiera nya större gasförsörjningsprojekt som t.ex. projektet Stockman Field) är det emellertid lämpligt att se till att det finns ett skyddsnät för den osannolika och oväntade händelse att det inte upprättas kontrakt i tillräcklig utsträckning. Det är emellertid lika viktigt att de långsiktiga kontrakten inte hindrar konkurrensen, antingen via uttryckliga begränsande villkor eller genom att marknaderna stängs i stor utsträckning. Det är dessutom viktigt att de långsiktiga "take or pay"-kontrakten utvecklas och anpassas till den nya gasmarknadens ändrade förutsättningar.

Å andra sidan är det viktigt att se till att tillräckliga likvida gasförråd utvecklas så att den inre marknaden kan fungera väl och konkurrenskraftigt, och även för att ge gasföretagen de nödvändiga förutsättningarna för att skaffa sig en balanserad kontraktportfölj.

Detta innebär inte bara att man måste utveckla spotmarknader för gas i hela EU (på vilka producenter, leverantörer och konsumenterna som har köpt eller sålt gas på lång sikt kan vara säkra på att kunna sälja den till det rådande spotpriset om de inte finner direkt avsättning för den på marknaden) utan också att medlemsstaterna vid behov måste anta system för frisläppande av handeln.

Under de senaste åren har det gjorts stora framsteg inom utvecklingen av likvida gasförråd, särskilt i Förenade kungariket och i Nordvästra Europa där "börser" är i drift eller håller på att utvecklas. I vissa länder har man infört system för frisläppande av handeln vilket har lett till nya aktörer på marknaden. Kommissionens åtgärder inom ramen för konkurrensbestämmelserna för gassektorn, t.ex. ärendet GFU, har också bidragit till ökad likviditet. Kommissionen är övertygad om att denna process kommer att – och med nödvändighet måste – fortsätta. Återigen krävs det emellertid ett skyddsnät om så inte skulle ske.

5. Medlemsstaternas nuvarande försörjningspolitik

Det är viktigt att komma ihåg att situationen ser olika ut i de olika medlemsstaterna eftersom de skiljer sig åt när det gäller naturtillgångar, geologiska förhållanden och marknadsvillkor. Det förekommer stora variationer både i möjligheterna till inhemsk gasproduktion, gasens betydelse i den totala energimixen, importberoendet, tillgången till underjordisk förvaring, sammankopplingsgraden etc.

Medlemsstaterna och deras gasindustri hanterar därför frågan om försörjningstrygghet på olika sätt beroende på sina egna särskilda förhållanden och marknadsvillkor samt tillgängliga tekniska alternativ och deras relativa kostnader.

På grund av dessa olikheter använder gasindustrin inom EU olika kombinationer av instrument och förfaranden för utbuds- och efterfrågestyrning för att hantera kortsiktiga försörjningssvårigheter. Det rör sig t.ex. om system- och försörjningsflexibilitet och avbrytbara kontrakt. De olika tillgängliga medlen gör det möjligt för gasbolagen att matcha utbud med efterfrågan när som helst, dvs. över säsonger och under dagen, och hantera nödsituationer.

Systemen för gasförsörjning måste vara så beskaffade att de kan klara av den samlade efterfrågan när den är som högst. Det är vanligt att man utformar systemen med tanke på efterfrågetoppar under den kallaste dag som statistiskt sett inträffar exempelvis en gång vart tjugonde år, och den kallaste vintern som statistiskt sett inträffar en gång vart femtionde år.

Ett antal medlemsstater och större gasbolag har specificerat olika typer av villkor som måste uppfyllas för försörjningstrygghet eller tillgång till lager för befintliga och nya aktörer på marknaden.

- I Italien måste nya aktörer som importerar gas till EU hålla lager som motsvarar 10 % av den årliga förbrukningen.
- I Spanien får det samlade beroendet av en enda extern källa inte överskrida 60 %, och gasleverantörerna är skyldiga att hålla lager för minst 35 dagars förbrukning.
- I Förenade kungariket har man definierat normer för att möta efterfrågan under den kallaste dagen under en tjuvårsperiod och under den kallaste vintern under en femtioårsperiod. Liknande normer tillämpas i Nederländerna, Frankrike och andra medlemsstater.
- I Frankrike har man också utformat sitt system så att det skall kunna klara ett försörjningsavbrott från den största gaskällan under upp till ett år (främst genom strategiska gaslager).
- I Danmark har det integrerade gasbolaget utformat sin reserv- och lagringskapacitet så att man kan fortsätta att leverera gas till den avbrottskänsliga marknaden som saknar möjlighet att övergå till andra bränslen om det skulle bli störningar i en av de två offshoreörledningarna som försörjer Danmark med gas.

6. Effektiva mekanismer för att hantera extraordinära försörjningssituationer

Många medlemsstater tycks utforma sina försörjningsåtgärder med hänsyn till en kombination av extrema väderförhållanden och "n-1"-tillgång på gaskällor, dvs. att försörjningen från en av de tillgängliga källorna bryts. De nationella försörjningsstrategierna ter sig emellertid oöverskådliga och många gånger otillräckligt definierade och formaliserade. Dessutom tar de inte hänsyn till de marknadsförändringar som äger rum. Bättre tydlighet och bättre samordning både på nationell nivå och EU-nivå måste därför ges högsta prioritet på detta område.

Även om medlemsstaterna har olika försörjningssituationer är den enskilda medlemsstatens viktigaste försörjningsrisker ändå ofta gemensamma med andra länders på grund av strukturen i EU:s gasförsörjning. Ett avbrott i försörjningen till Europa från någon av de stora leverantörerna skulle till exempel ge allvarliga konsekvenser i flera medlemsstater. I en sådan situation krävs det samordnade insatser för att hantera avbrottet. Åtgärder för att förhindra eller hantera allvarliga gasförsörjningskriser har alltså en gemensam EU-dimension och det krävs solidaritet inom EU för att minimera de negativa effekterna.

Med tanke på den ökade integrationen på den inre gasmarknaden och det ömsesidiga beroendet inom Europa (försörjningstrygghetens svagaste punkt kan ha effekter på försörjningen i andra områden inom den inre gasmarknaden), och för att säkerställa ett balanserat, öppet och enhetligt riskfördelningssystem, måste man se till att anta lämpliga och effektiva europeiska mekanismer för att trygga gasförsörjningen och för att samordna och intervensera på EU-nivå vid extraordinära försörjningssituationer i syfte att garantera en väl fungerande inre marknad.

När man gör detta är det viktigt att ta hänsyn till medlemsstaternas olika försörjningssituationer. Det är också viktigt att den europeiska gasindustrin behåller det operativa ansvaret för att genomföra de nödvändiga åtgärderna.

Den föreslagna nya EU-strategin för gas har samma mål för försörjningstrygghet som förslaget om oljelager. Den innehåller därför stränga kvantitativa krav för försörjningsnormer samt angivelser om hur dessa normer skall följas. Framförallt innehåller den bestämmelser om att medlemsstaterna skall fastställa och offentliggöra uppgifter om hur de garanterar avbrottskänsliga kunder, dvs. kunder som saknar möjligheter att omedelbart övergå till alternativa reservbränslen, tillgång till gas under 60 dagar vid ett försörjningsavbrott från den största källan på den aktuella marknaden. Det finns liknande bestämmelser för extrema väderförhållanden som leder till ovanligt hög förbrukning. Enligt bestämmelserna skall dessa kunder garanteras försörjning under hela den exceptionella perioden.

Med tanke på de stora skillnaderna mellan gas- och oljemarknaderna motsvarar dessa åtgärder i praktiken skyldigheten att upprätthålla minimioljelager. I den nya strategin planerar man emellertid ännu inte att, som för oljelager, definiera miniminivåer för gaslager som medlemsstaterna måste hålla för att garantera försörjningstryggheten. Skälet är att alla medlemsstater inte har samma geologiska möjligheter till underjordisk lagring. I vissa länder finns det överhuvudtaget inga lämpliga lagringsplatser. De enskilda länderna måste därför ha olika sammansättningar av instrument för att uppfylla skyldigheterna om täckning under 60 dagar och vid exceptionellt hög förbrukning. Instrumenten utgörs av lager (inom eller utanför landet), flexibla produktionsarrangemang, lagring av gas i rörledningar och andra tillgängliga åtgärder.

De olika geologiska förhållandena och de betydande fördelarna med att ha lagren nära användarna (och på så sätt undvika de extrakostnader som det innebär att förlita sig på avlägsna lager) innebär dessutom att det inte skulle vara lämpligt med juridiskt bindande minimikrav för lager i varje medlemsstat på detta stadium. Lagerfrågan kommer och måste emellertid få en framskjutande plats i medlemsstaternas försörjningspolitik. Förslaget innehåller därför krav på att medlemsstaterna offentliggör riktvärden för lagrens framtida bidrag till försörjningsnormerna.

Slutligen bör det betonas att det är viktigt med icke-diskriminerande tillgång till underjordisk lagringskapacitet med tanke på de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna när det gäller sådan kapacitet, vilket innebär att det krävs solidaritet och gränsöverskridande samarbete inom EU. Detta betonades även i kommissionens förslag från mars 2001 om ett direktiv om ändring av direktiven 96/92/EG och 98/30/EG om gemensamma bestämmelser för de inre marknaderna för el och naturgas.

På ett mer allmänt plan är det av allra största vikt att den försörjningspolitik som tas fram och genomförs av medlemsstaterna är förenlig med och bidrar till målet om en väl fungerande inre marknad för gas. Det är särskilt viktigt att politiken är icke-diskriminerande och inte på något sätt hindrar nya aktörer att komma in på marknaden.

7. Teknisk expertis för genomförandet av åtgärderna

Inrättandet av den inre marknaden för energi är en successiv och mycket komplicerad process, särskilt eftersom det är nödvändigt att tillämpa mycket tekniska regler. Det är därför viktigt att se till att alla aktörer på marknaden tillämpar det nya regelverket på ett effektivt, enhetligt och icke-diskriminerande sätt och under förhållanden som garanterar att företagens konkurrenskraft upprätthålls.

För de olika faserna av genomförandet av den inre marknaden för gas och elektricitet bör det därför finnas mekanismer som gör det möjligt att sammankalla de nationella regleringsmyndigheterna, medlemsstaterna, de ekonomiska aktörerna och kommissionen till tekniska arbetsmöten. Vid dessa arbetsmöten bör man undersöka vilka åtgärder som bör vidtas för att åstadkomma en avreglering av gas- och elmarknaderna och regelbundet lämna tekniska rekommendationer till kommissionen.

Det nya regelverk som kommer att tas fram för att trygga gasförsörjningen inom ramen för den inre marknaden för energi kommer likaså att kräva att komplicerade tekniska uppgifter utförs. Det gäller i synnerhet att följa de internationella marknadernas utveckling och bedöma hur de kan påverka försörjningstryggheten och försörjningssäkerheten. De befintliga åtgärdernas effektivitet måste fortlöpande utvärderas och det är i detta sammanhang nödvändigt att övervaka åtgärderna för att säkerställa gasförsörjningen, bland annat nivån på medlemsstaternas gaslager. För att utföra dessa uppgifter är det nödvändigt att ha tillgång till objektiv, tillförlitlig och jämförbar information.

I händelse av en energikris kan Europeiska kommissionen utfärda rekommendationer om vilka åtgärder medlemsstaterna bör vidta eller, genom beslut, kräva av medlemsstaterna att de vidtar vissa åtgärder. Åtgärdernas effekter måste utvärderas.

Det förefaller därför viktigt att inom kommissionen inrätta en europeisk grupp för övervakning av olje- och gasförsörjningen. Inom detta system bör man samla nödvändig expertis som kan handha de mycket tekniska aspekterna av dessa uppgifter. Gruppen skall, under kommissionens överinseende, tillhandahålla tekniskt och vetenskapligt stöd samt expertis på hög nivå som kan bidra till en korrekt tillämpning av gemenskapslagstiftningen om gasförsörjning.

Övervakningsgruppen skall administreras av kommissionen, som skall bjuda in företrädare för medlemsstaterna och de berörda sektorerna till möten.

8. Sammanfattning

Mot bakgrund av ovanstående kan det sammanfattningsvis sägas att en trygg gasförsörjning inte kommer att minska i strategisk betydelse för EU, utan snarare tvärtom. Utbuds- och efterfrågeprognoserna för gas i EU och de snabba förändringar som fullbordandet av den inre marknaden innebär, gör att man måste vidta samordnade åtgärder för att se till att gasförsörjningen tryggas och på så sätt komplettera andra åtgärder för att fullborda den inre marknaden för energi i EU. Åtgärder för försörjningstrygghet på en konkurrensutsatt marknad måste baseras på klart definierade och icke-diskriminerande strategier och operativa ansvarsområden. Man måste också genomföra lämpliga övervaknings- och skyddsmekanismer samt krisåtgärder. Dessa måste övervakas både på nationell nivå och EU-nivå.

Kommissionen lägger därför fram följande förslag till direktiv om åtgärder för att trygga gasförsörjningen i EU. Dessa åtgärder kommer att garantera en väl fungerande inre gasmarknad i EU genom att säkerställa försörjningstryggheten på en konkurrensutsatt marknad. I händelse av kris kommer de att säkerställa den solidaritet och de gemensamma EU-insatser som behövs för att effektivt hantera osäkerheter på energimarknaden och på så sätt främja en väl fungerande inre marknad. Artikel 95 i fördraget är därför den lämpliga rättsliga grunden för detta förslag till direktiv.

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska
gemenskapen, särskilt artikel 95 i detta,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yt-
rande,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande,

i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 251 i
fördraget, och

av följande skäl:

(1) Europaparlamentets och rådets direktiv 98/30/EG av den
22 juni 1998 om gemensamma regler för den inre mark-
naden för naturgas⁽¹⁾ har i mycket hög grad bidragit till
upprättandet av en inre gasmarknad. I direktiv 98/30/EG
ges medlemsstaterna möjlighet att ålägga företag att till-
handahålla allmännyttiga tjänster bland annat för att säkra
gasförsörjningstryggheten.

(2) Vid Europeiska rådets möte i Barcelona kom man överens
om att snabbt anta de framlagda förslagen om fullbor-
dande av den inre marknaden för gas och el. En inre
marknad för gas kommer att innebära stora förändringar
av marknadsförhållandena och den måste kompletteras
med gemensamma regler för försörjningstryggheten och
de nödvändiga strategierna för detta.

(3) Garantier om en god försörjningstrygghet är därför en
nödvändig förutsättning för att den inre gasmarknaden
skall fungera väl. För att fullborda den inre gasmarknaden
och på så sätt garantera rättvisa konkurrensvillkor krävs
det därför gemensamma minimibestämmelser för försörj-
ningstryggheten i hela Europeiska unionen för att undvika
konkurrenssnedvridningar.

(4) Gas svarar för en allt större andel av EU:s energiför-
sörjning. Med tanke på gasens ökande betydelse är det
även av stor strategisk vikt att se till att den inre mark-
naden för naturgas i EU fungerar väl genom att trygga
gasförsörjningen.

(5) En konkurrenskraftig inre gasmarknad i EU förutsätter
öppna och icke-diskriminerande bestämmelser för försörj-
ningstryggheten, vilka är förenliga med en sådan mark-
nads krav. Det är därför mycket viktigt att klart och tyd-
ligt fastställa marknadsaktörernas roller och ansvarsom-
råden för att den inre marknaden skall fungera väl och
för att garantera en trygg gasförsörjning, utan att sam-
tidigt skapa hinder för nya aktörer eller betydande svårig-
heter för företag med små marknadsandelar.

(6) Som framgår av grönboken "Mot en europeisk strategi för
trygg energiförsörjning" förväntas Europeiska unionen på
lång sikt bli allt mer beroende av gasimport från källor
utanför EU.

(7) För att bemöta den växande efterfrågan på gas och för att
diversifiera gasförsörjningen som en förutsättning för en
konkurrenskraftig inre gasmarknad måste EU uppbåda
stora tillskott till gasförsörjningen under de kommande
tiotal åren, som till stor del måste komma från avlägsna
källor och transporteras långa sträckor.

(8) Europeiska unionen, de gasproducerande länderna och
transitländerna har ett stort gemensamt intresse av att
säkerställa fortsatta investeringar i infrastruktur för gasför-
sörjning.

(9) Långsiktiga kontrakt har haft mycket stor betydelse för en
trygg gasförsörjning i Europa, och kommer att ha det
även i framtiden. Den nuvarande användningen av lång-
siktiga kontrakt i gemenskapen är mer än tillräcklig och
sådana kontrakt förväntas även fortsättningsvis stå för en
stor andel av den totala gasförsörjningen eftersom företa-
gen kommer att behålla dem i sin samlade kontraktsport-
följ. Det är därför lämpligt att se till att det finns ett
skyddsnät på området.

(10) Det är viktigt att utveckla likvida gasförråd på den inre
marknaden för att den skall kunna fungera väl och vara
konkurrenskraftig. Det har gjorts stora framsteg inom ut-
vecklingen av likvida handelsplattformar och genom sys-
tem för frisläppande av handeln på nationell nivå. Denna
trend förväntas fortsätta. Trots detta är det lämpligt att se
till att det finns ett skyddsnät på området.

(11) Det är viktigt att medlemsstaterna fastställer otvetydiga
ramar som underlättar försörjningstryggheten och leder
till investeringar i infrastruktur för gasförsörjning. Det är
viktigt att kontrollera att lämpliga åtgärder vidtas för att
se till att det finns regelverk och skatteramar för prospek-
tering, produktion, lagring och transport av naturgas vilka
ger rätt investeringsincitament.

⁽¹⁾ EGT L 204, 21.7.1998, s. 1.

(12) Inhemskas gaskällor och åtgärder för att förbättra deras tillgänglighet på ett icke-diskriminerande sätt, som är förenligt med kraven för en konkurrenskraftig inre marknad för naturgas och konkurrensbestämmelser, bidrar till att förbättra försörjningstryggheten på den inre gasmarknaden.

(13) Säker tillgång till gas är helt avgörande för en väl fungerande inre gasmarknad, och balansen mellan tillgång och efterfrågan i varje medlemsstat bör därför övervakas och lämpliga åtgärder vidtas om försörjningstryggheten i gemenskapen äventyras.

(14) För att den inre marknaden för gas skall fungera väl och för att säkerställa försörjningstryggheten krävs det solidaritet mellan medlemsstaterna vid försörjningskriser.

(15) Ett ökat beroende mellan medlemsstaterna när det gäller försörjningstryggheten är oundvikligt i samband med att man skapar och utvecklar en inre marknad för naturgas. Detta innebär att avsaknad av lämpliga åtgärder i en medlemsstat kan ge allvarliga konsekvenser för den inre marknaden i hela gemenskapen. Det är därför nödvändigt att få till stånd en minimiharmonisering när det gäller de olika medlemsstaternas politik för gasförsörjning för att garantera en väl fungerande inre marknad.

(16) I samband med extraordinära försörjningssituationer bör kommissionen vidta lämpliga åtgärder som står i proportion till hur allvarlig situationen är för att se till att de nödvändiga åtgärderna har vidtagits för att ge särskild hjälp till de medlemsstater som berörs särskilt av försörjningsavbrottet, i syfte att, i görligaste mån, säkerställa en fortsatt väl fungerande inre marknad för gas.

(17) Inom kommissionen bör det inrättas en europeisk grupp för övervakning av olje- och gasförsörjningen genom vilken kommissionen får hjälp med att utarbeta och genomföra gemenskapslagstiftningen för en säker och trygg gasförsörjning, övervaka efterlevnaden och utvärdera effektiviteten hos de införda åtgärderna samt bättre övervaka utvecklingen av försörjningstryggheten när det gäller gas.

(18) Nödvändiga åtgärder bör antas för att genomföra detta direktiv i enlighet med rådets beslut 1999/468/EG av

den 28 juni 1999 om de förfaranden som skall tillämpas vid utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter ⁽¹⁾.

(19) I enlighet med principerna om subsidiaritet och proportionalitet i artikel 5 i fördraget kan målen för denna åtgärd, dvs. skapande av en fullt fungerande inre gasmarknad grundad på rättvis konkurrens och säker naturgasförsörjning, inte uppnås tillräckligt väl av medlemsstaterna och kan därför på grund av åtgärdens storlek och effekter uppnås bättre på gemenskapsnivå. Direktivet begränsar sig till de minimiåtgärder som krävs för att uppnå dessa mål och sträcker sig inte längre än vad som är nödvändigt för detta syfte.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

I detta direktiv fastställs åtgärder som syftar till en väl fungerande inre marknad för gas i EU genom att säkerställa en trygg gasförsörjning. Direktivet innehåller bestämmelser om en gemensam ram inom vilken medlemsstaterna skall definiera allmänna, öppna och icke-diskriminerande strategier för försörjningstryggheten vilka är förenliga med kraven för en konkurrenskraftig inre marknad för gas i EU; det innehåller även en redogörelse för de olika marknadsaktörernas allmänna funktioner och ansvarsområden samt särskilda icke-diskriminerande förfaranden för att säkerställa försörjningstryggheten för gas.

Artikel 2

I detta direktiv avses med

1. *gasförsörjningskälla*: gasförsörjning från ett enda gasproducerande land,
2. *långsiktiga gasförsörjningskontrakt*: kontrakt om gasförsörjning med en löptid på mer än ett år,
3. *nya marknadsaktörer*: företag som ännu inte deltar i medlemsstatens gasförsörjning eller som har trätt in på marknaden inom fem år efter detta direktivs ikraftträdande och som har en liten marknadsandel,
4. *liten marknadsandel*: en marknadsandel på mindre än 10 % av den nationella gasmarknaden.

⁽¹⁾ EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

Artikel 3

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som krävs för att definiera en allmän försörjningstrygghetspolitik som är en nödvändig del av en konkurrenskraftig inre marknad för naturgas. Detta kan bland annat innebära att klargöra de olika marknadsaktörernas allmänna funktioner och ansvarsområden när det gäller att uppfylla normerna för försörjningstrygghet.

2. Åtgärder och normer för att säkerställa försörjningstrygghet på den inre marknaden skall tas fram i enlighet med punkt 3 i denna artikel och i enlighet med artikel 4. Dessa åtgärder och normer skall bidra till fullbordandet av den inre gasmarknaden, genomföras på ett icke-diskriminerande och öppet sätt samt offentliggöras.

3. När medlemsstaterna utarbetar de åtgärder och normer som avses i punkt 1 skall de ta största hänsyn till följande:

- a) Vikten av att kunna garantera en kontinuerlig gasförsörjning under svåra förhållanden, särskilt till hushållskonsumenter som saknar tillgång till alternativa bränslen.
- b) Behovet av tillräckligt stora gaslager eller tillräcklig mängd alternativa reservbränslen.
- c) Behovet av att diversifiera och säkerställa en lämplig balans mellan olika gasförsörjningskällor.
- d) Behovet av att skapa incitament för ny gasförsörjning till den inre gasmarknaden i EU från inhemska och externa källor.
- e) Risken för den allvarligaste typen av systemfel eller för försörjningsavbrott från den största enskilda källan och kostnaderna för att mildra effekterna av ett sådant avbrott.
- f) Den inre marknaden och möjligheterna till gränsöverskridande samarbete när det gäller gasförsörjningstryggheten.

4. När medlemsstaterna utarbetar de åtgärder och normer som avses i punkt 1 skall de också ta hänsyn till behovet av att fastställa höga normer för försörjningen av gas för kraftproduktion, särskilt med tanke på storleken på den "avbrytbara" efterfrågan och kapaciteten för alternativa reservbränslen inom denna sektor.

5. Försörjningstrygghetspolitiken skall vara förenlig med och bidra till fullbordandet av en fullt fungerande inre marknad för gas. Politiken skall genomföras på ett icke-diskriminerande sätt och får inte på något sätt innebära ett hinder för nya marknadsaktörer.

6. För att se till att de kriterier för försörjningstryggheten som fastställs av medlemsstaterna inte innebär betydande konkurrensbegränsningar eller hinder för inträde på marknaden skall medlemsstaterna undanta företag med små marknadsandelar och nya aktörer från skyldigheterna enligt artiklarna 3 och 4 i detta direktiv.

I fall då medlemsstaterna anser att skyldigheterna enligt artiklarna 3 och 4 i detta direktiv inte skulle leda till betydande konkurrensbegränsningar eller hinder för inträde på marknaden får de ansöka till kommissionen om att ta bort detta undantag. Kommissionen skall besluta om ansökan i enlighet med artikel 9.2 i detta direktiv.

Artikel 4

1. För att genomföra försörjningstrygghetspolitiken och uppnå de normer som avses i artikel 3 skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att försörjningen kan upprätthållas till avbrottskänsliga kunder som inte kan byta till andra bränslen vid ett avbrott från den största enskilda gaskällan under 60 dagar under genomsnittliga väderförhållanden.

2. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att försörjningen kan upprätthållas till avbrottskänsliga kunder som inte kan byta till andra bränslen vid extremt kalla temperaturer under en period på tre dagar som statistiskt sett inträffar vart tjugonde år.

3. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att försörjningen kan upprätthållas till avbrottskänsliga kunder som inte kan byta till andra bränslen vid kalla vintrar som statistiskt sett inträffar vart femtionde år.

4. För att uppnå dessa försörjningstrygghetsnormer får medlemsstaterna använda en kombination av bland annat följande instrument:

- a) Avbrytbara kundkontrakt.
- b) Gaslager.
- c) Försörjningsflexibilitet.
- d) Spotmarknader.

5. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att se till att gaslager, som ligger antingen i eller utanför deras egna territorier, bidrar till en nödvändig miniminivå av försörjningstrygghet i enlighet med normerna i denna artikel, och med hänsyn till de geologiska och ekonomiska förutsättningarna för lagring i varje medlemsstat.

För detta syfte skall medlemsstaterna, första gången senast ett år efter detta direktivs ikraftträdande och sedan vartannat år, anta och offentliggöra en rapport där det fastställs nationella riktvärden för lagren, som kan ligga antingen i eller utanför medlemsstatens territorium, vad gäller deras framtida bidrag till försörjningstryggheten, med hänsyn till arbetsvolym och uttagskapacitet samt lagringskapaciteten i procent av gasförbrukningen under de följande tio åren. Riktvärdena för lagrens framtida bidrag skall fastställas i enlighet med formuläret i bilagan till detta direktiv.

6. De kriterier för försörjningstryggheten som anges i denna artikel skall fastställas av medlemsstaterna på ett sätt som är förenligt med målen för den inre gasmarknaden, däribland harmonisering av åtgärderna för att genomföra kriterierna, om detta är ekonomiskt och tekniskt lämpligt och möjligt. I samband med krav på minimilager som ställs på företag skall man särskilt ta hänsyn till om det ges icke-diskriminerande lagringstillträde samt vilka villkor för sådant tillträde som ställs upp av de företag som driver lagringsanläggningarna.

7. När medlemsstaterna genomför försörjningsnormer och ålägger en marknadsaktör skyldigheter, och denne är etablerad och registrerad i en annan medlemsstat, skall de ta hänsyn till de åtgärder som marknadsaktören redan har vidtagit för att uppfylla försörjningstrygghetskriterierna i den medlemsstaten.

Artikel 5

1. I den rapport som medlemsstaterna skall offentliggöra enligt artikel [4 a] i direktiv .../EG [förslag till nytt direktiv om ändring av direktiven 96/92/EG och 98/30/EG om regler för de inre marknaderna för el och gas] skall de särskilt ta upp följande punkter:

a) Konkurrenspåverkan av de åtgärder som vidtas enligt artiklarna 3 och 4 i detta direktiv på företag med små marknadsandelar eller nya marknadsaktörer, och särskilt hur effektiva de åtgärder är som vidtas av medlemsstaterna i enlighet med artikel 3.6 för att avhjälpa eventuella konkurrensbegränsningar eller hinder för marknadsinträde för sådana företag och som är ett resultat av dessa åtgärder.

b) Balansen mellan utbud och efterfrågan på deras territorium.

c) Storleken på den förväntade framtida efterfrågan och tillgängligt utbud.

d) Förväntad ytterligare kapacitet under planering eller utbyggnad.

e) Befintliga instrument för kriser eller oförutsedda händelser som kan användas för att åtgärda ett plötsligt försörjningsavbrott på marknaden.

f) Storleken på lagren samt redan vidtagna eller framtida åtgärder för att uppnå riktvärdena för lagerstorlek.

g) Omfattningen av långsiktiga kontrakt som ingåtts av företag som är etablerade och registrerade på deras territorium.

Medlemsstaterna skall dessutom se till att lämpliga åtgärder vidtas för att få till stånd regelverk och skatteramar för prospektering och produktion, lagring, LNG och transport av naturgas vilka ger incitament till nyinvesteringar.

2. I den rapport som kommissionen lägger fram enligt artikel [28] i direktiv .../EG [förslag till nytt direktiv om ändring av direktiven 96/92/EG och 98/30/EG om regler för de inre marknaderna för el och gas] skall följande punkter utredas:

a) Frågor som rör gemenskapens försörjningstrygghet, särskilt den nuvarande och den förväntade balansen mellan utbud och efterfrågan, samt lämpligheten hos de incitament som ges till investeringar i ny gasförsörjningsinfrastruktur.

b) Möjligheterna till harmonisering av försörjningstrygghetsåtgärder som syftar till en väl fungerande europeisk gasmarknad.

c) Situationen för lagernivåerna i förhållande till riktvärdena.

d) Förekomsten av långsiktiga gaskontrakt och vilka konsekvenser de har i praktiken när det gäller att säkerställa en tillräckligt stor gasförsörjning från nya källor till Europeiska unionen i framtiden.

Vid behov skall rapporten också innehålla rekommendationer.

Artikel 6

1. För en fortsatt långsiktig trygg gasförsörjning i gemenskapen och en gradvis utveckling av en mer likvid inre gasmarknad skall kommissionen noga övervaka i vilken omfattning det ingås nya långsiktiga gasimportkontrakt med länder utanför EU samt om det inom gemenskapen finns tillräcklig tillgång på likvida gasförråd och tydliga gasprisreferenser för att understödja en stabil och långsiktig gasförsörjning. Kommissionen får utfärda rekommendationer om lämpliga åtgärder som medlemsstaterna kan vidta i detta syfte. Syftet med dessa rekommendationer skall endast vara att åtgärda det faktum att sådana kontrakt inte ingås i tillräcklig omfattning på gemenskapsnivå. Medlemsstaterna skall informera kommissionen om hur de genomför rekommendationerna. Kommissionen skall, när den utarbetar rekommendationerna, ta särskild hänsyn till åtgärdernas eventuella effekter på företag med små marknadsandelar och nya marknadsaktörer.

2. Om medlemsstaternas åtgärder för att genomföra rekommendationerna enligt punkt 1 inte räcker till för att garantera en långsiktig försörjningstrygghet för gas får kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 9.3 besluta att de berörda medlemsstaterna skall vidta särskilda åtgärder för att garantera att en tillräcklig minimiandel ny gasförsörjning från länder utanför EU under de närmaste fem åren efter detta direktivs ikraftträdande grundar sig på långsiktiga kontrakt, samt att tillräcklig tillgång på likvida gasförråd säkerställs och tydliga gasprisreferenser blir tillgängliga inom gemenskapen för att understödja en stabil och långsiktig gasförsörjning. Kommissionen skall, när den fattar sådana beslut, ta särskild hänsyn till åtgärdernas eventuella effekter på företag med små marknadsandelar och nya marknadsaktörer.

3. Kommissionen skall inom fem år efter detta direktivs ikraftträdande lämna en översiktsrapport till Europaparlamentet och rådet om erfarenheterna av tillämpningen av denna artikel så att dessa kan överväga behovet av ändringar vid en lämplig tidpunkt.

Artikel 7

För att öka likviditeten på naturgasmarknaden skall medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att se till att det finns icke-diskriminerande tillståndsförfaranden för att uppföra lagrings- och LNG-anläggningar samt ta bort alla hinder för uppförande av sådana anläggningar. Förfarandena skall vara desamma både för naturgasföretag inom EU och gasleverantörer utanför EU.

Artikel 8

1. I händelse av extraordinära gasförsörjningssituationer, däribland ett allvarligt försörjningsavbrott från en av Euro-

peiska unionens viktigaste gasleverantörer, får kommissionen utfärda rekommendationer till medlemsstaterna om att vidta nödvändiga åtgärder för att ge särskild hjälp till de medlemsstater som särskilt berörs av försörjningsavbrottet. Åtgärderna kan utgöras (men är inte begränsade till) följande:

- a) Frisläppande av handeln.
- b) Tillhandahållande av rörledningskapacitet så att gas kan omledas till de berörda områdena.
- c) Avbrott av den "avbrytbara" efterfrågan för att kunna om-distribuera gasen och göra systemet flexibelt.

2. Medlemsstaterna skall informera kommissionen om genomförandet av rekommendationerna.

3. Om medlemsstaternas åtgärder är otillräckliga på grund av marknadsutvecklingen eller om de ekonomiska konsekvenserna av den extraordinära situationen blir extremt allvarliga får kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 9.3 besluta att medlemsstaterna skall vidta särskilda åtgärder för att ge nödvändig hjälp till de medlemsstater som särskilt berörs av försörjningsavbrottet. Åtgärderna kan utgöras av (men är inte begränsade till) de åtgärder som anges i punkt 1 a–c.

4. Rekommendationer och beslut som antas enligt denna artikel skall ge minsta möjliga konkurrensbegränsande effekter. Kommissionen skall se till att denna princip följs under åtgärdernas hela tillämpningsperiod.

Artikel 9

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté med företrädare från medlemsstaterna och med en företrädare från kommissionen som ordförande.

2. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 3 och 7 i rådets beslut 1999/468/EG tillämpas i enlighet med bestämmelserna i artikel 8 i samma beslut.

3. När det hänvisas till denna punkt skall artiklarna 5 och 7 i rådets beslut 1999/468/EG tillämpas i enlighet med bestämmelserna i artikel 8 i samma beslut.

Den period som avses i artikel 5.6 i rådets beslut 1999/468/EG skall vara en vecka.

4. Kommittén skall själv anta sin arbetsordning.

Artikel 10

1. Kommissionen skall senast den 1 januari 2004 vidta erforderliga åtgärder för att inrätta en europeisk grupp för övervakning av olje- och gasförsörjningen, som skall bidra till utformningen av gemenskapens lagstiftning om gasförsörjning och en korrekt tillämpning av denna, följa lagstiftningens tillämpning och hjälpa till att utvärdera de befintliga åtgärdernas effektivitet och deras effekt på den inre marknaden för gas. Kommissionen skall se till att tillräckliga resurser frigörs för att möjliggöra en effektiv uppföljning av bestämmelserna i detta direktiv.

2. Övervakningsgruppen skall administreras av kommissionen, som skall bjuda in företrädare för medlemsstaterna och de berörda sektorerna till möten. Gruppen skall ge kommissionen det tekniska bistånd som är nödvändigt för att utarbeta och utvärdera de åtgärder som skall vidtas i enlighet med detta direktiv, och bidra till en bättre kännedom om utvecklingen på den inre marknaden och den internationella gasmarknaden och om de faktorer som styr denna utveckling.

3. Övervakningsgruppen skall inom gasområdet ha följande tekniska arbetsuppgifter:

- a) Övervaka den inre marknadens och de internationella gasmarknadernas funktion.
- b) Bidra till inrättandet av ett system för fysisk övervakning av infrastrukturer i och utanför EU som bidrar till en trygg gasförsörjning.
- c) Övervaka gasförsörjningen och de förfaranden som är avsedda att garantera en trygg gasförsörjning i krissituationer.
- d) Övervaka nivån på de strategiska gaslagren och de förfaranden som reglerar deras utnyttjande, samt de förfaranden som tillämpas när det gäller lagringstillträde, däribland aspekter som rör dominerande marknadsställning i samband med sådant tillträde.

- e) Upprätta databaser med objektiv, tillförlitlig och jämförbar information för genomförandet av dessa uppgifter.

Artikel 11

Kommissionen skall noga övervaka hur medlemsstaterna genomför detta direktiv, särskilt i vilken mån de åtgärder som vidtas med avseende på artikel 4 överensstämmer med direktivets bestämmelser, och vilken effekt de har på den inre gasmarknaden och utvecklingen av konkurrens i Europeiska unionen. Kommissionen skall noga övervaka tredjepartstillträdet till lagring på icke-diskriminerande villkor. Mot bakgrund av övervakningens resultat skall kommissionen vid behov senast den 1 januari 2004 lägga fram förslag om ytterligare åtgärder för att säkerställa lagringstillträde.

Vid behov skall kommissionen utfärda rekommendationer eller lägga fram lämpliga förslag.

Artikel 12

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 1 januari 2004. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 13

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 14

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

BILAGA

Lagringskapacitet i EU – nationella riktvärden

I tabellen nedan återfinns siffror över gaslagringskapaciteten i absoluta och relativa tal i förhållande till förbrukningen.

Lagringskapacitet per den 1 januari 2001

	Arbetsvolym (miljarder m ³)	1 % av 2000 års efterfrågan	Uttagskapacitet (miljoner m ³ /dag)	Mål för 2010 (miljarder m ³ lagring)	Mål för 2010 %	Uttagskapacitet (miljoner m ³ /dag)
Belgien	0,675	4,2	19			
Danmark	0,810	17,6	25			
Finland	0,0	0,0	0			
Förenade kungariket	3,577	3,7	137			
Frankrike	11,1	26,2	180			
Grekland	0,075	3,8	5			
Irland	0,0	0,0	0			
Italien	15,1	22,0	265			
Luxemburg	0,0	0,0	0			
Nederländerna	2,5	6,1	145			
Portugal	0,0	0,0	0			
Spanien	1,0	5,5	8			
Sverige	0,0	0,0	0			
Tyskland	18,556	22,3	425			
Österrike	2,295	31,6	24			
EU-15	55,688	14,2	1 233			